

Pričasten

nedel'ný

5. hlas

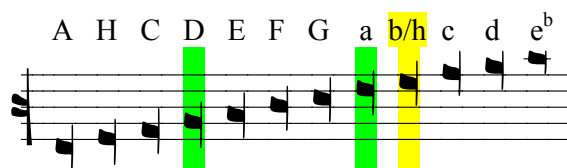
Pričasten – spev na prijímanie v nedeľu „Chvalíte Hóspoda“
– podľa bulharsko-gréckej tradície z ruténskeho územia, 16.-17. stor.

Pramene:

VS = Slat.¹

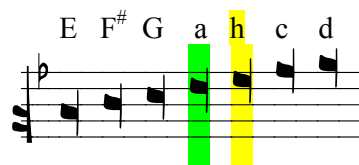
Spev je označený ako *Kinonik 2*, bez výslovného určenia hlasu. Porovnanie s pričastenmi v gréckych prameňoch ukazuje najvyšší stupeň podobnosti stupnice a formúl pri 5. hlase.

Základnú stupnicu môžeme fixovať nasledovne:

Základnými tónmi sú *D* a *a*, pohyblivým tónom s výslovne avízanými zmenami ladenia je *b/h*. Možná je tiež pohyblivosť *H* a *E*. Tón *e^b* je trvale znížený.

Ku koncu alleluiovej časti sa stupnica prelaďuje na tóne *a* do 4. hlasu – tj. tón *a* prevezme funkciu tónu *d* zo 4. hlasu. V 5. hlase ide o bežnú zmenu, doloženú napr. v neumoch z 15. storočia. Stupnica je nasledovná:

© 2009 irmologion.nfo.sk

¹ Nápev v Slat. (=Slatinský [irmologion](http://irmologion.nfo.sk)) je identický (avšak neúplný) s VS (Veľký Skít, Maňava), predstavuje rovnakú tradíciu z rovnakého centra (Bukovina a Pokutia).

Musical score for the first system, featuring a piano (*p*) dynamic marking and a red 'E' symbol. The score consists of four staves with Greek lyrics:

 -ΗΙ- -ΤΕ

 ΤΟ- -ΗΖ ΚΥ- ρι- -Ω

 ε- ΚΤΟ- ΧΟ-

 -ΧΟ- -Ω ΟΥ-ΡΑ- ΗΘ.

Musical score for the second system, featuring a red 'A' symbol. The score consists of six staves with Greek lyrics:

 ΑΗ- - ΑΔ-Η- -Α -Α

 ε- - ΗΑ- λ- ΑΗ- -ΑΔ- -Η- -Α

 ε- ΑΕ- -ΓΕ- -ΗΑ-

 λ- -ΧΕ-

 ε- -ΗΕ- -Η- -ΑΗ-

 -ΑΔ- -Η- -Α.

Иа - а - аи - ае -

ё-ёе- и- -иа - а-иё-иа- иё

а- -аи- -иё- и- -и- -аа- -и- -а.

а- -аи- -и- иё-

ё- и- иё- ё- -ё-и- иё -ае

а-аи- -аа- -и- -а а-аи-аа-

-а- и- -а -а.

Rozbor melódie

Nápev pričastenu je nepravidelný. Nachádzame v ňom niekoľko opakujúcich sa (2-3-krát) motívov (spravidla kratších než ucelená formula), ktorých stabilitu však zastierajú nejednotné prvky ornamentácie a rôzne modifikácie.

Úvodová formula

Textová aj alleluiová časť pričastenu sa začínajú rovnakou formulou s finálou D. Tú nachádzame ešte v druhej polovici alleluiovej „anenajky“. Motív formuly sa objavuje aj v iných výškových hladinách – o kvartu nižšie alebo (po preladiení) o tón vyššie.

The image displays five staves of musical notation. The first staff is in bass clef with a key signature of one flat. The melody is written in a rhythmic style with many beamed notes. Three vertical sections are highlighted: a yellow section covering the first three staves, a green section covering the second and third staves, and a cyan section covering the third, fourth, and fifth staves. These sections represent different instances of the introductory formula at different pitch levels.

K úvodovej formule nachádzame pozoruhodne presnú paralelu v gréckom rukopise Sinai 1477 (koniec 17. stor., kinonik 5. hlasu), na ktorej ale môžeme ilustrovať veľkú voľnosť a lokálnu podmienenosť ornamentácie:

The image compares three versions of the introductory formula. The top staff, labeled 'VS', shows the formula with yellow and cyan highlights. The middle staff, labeled 'Sinai 1477', shows the same formula with grey, yellow, and cyan highlights, illustrating variations in ornamentation. The bottom staff, labeled 'Kostra', shows a simplified version of the formula with only block notes and stems, without any ornaments.

Malá záverová formula I.

Dve periódy s textom *alleluia* sa končia formulou s finálou D. Majú opäť svoju paralelu v Sinai 1477, ktorá v kadencii naznačuje príbuznosť tejto formuly s predchádzajúcou (úvodovou).

vs

Sinai 1477

Malá záverová formula II.

Textová časť a prvý blok *alleluia* sa končí formulou, ktorá je v kadencii o kvintu vyššia oproti predchádzajúcej. Analogickú formulu nájdeme v Sinai 1477 na konci pričastenov 5. hlasu² (treba si tu „odmysliet“ zafarbenú časť na konci) a na koncoch textovej časti.

vs

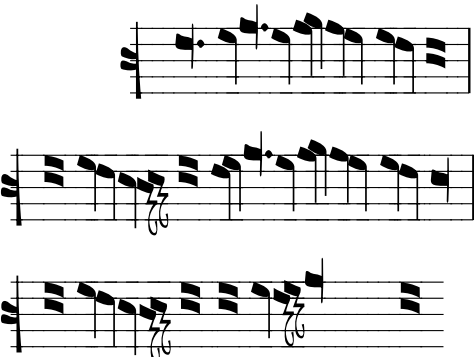
Sinai 1477

² Vzhľadom na chyby v notovom zápise uvádzame záver z vianočného a pohrebného pričastenu 5. hlasu.

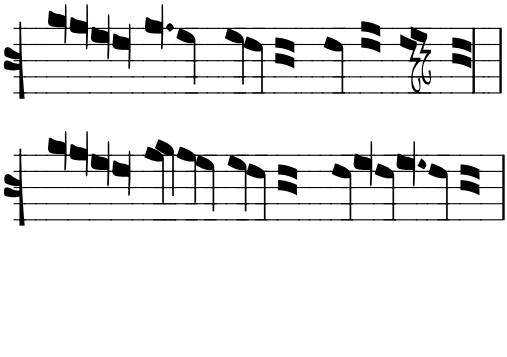
Vysoká formula, časť I.

Prvá časť „vysokej formuly“ je typická svojím klesaním od *c* ku *G*.

Typ A:

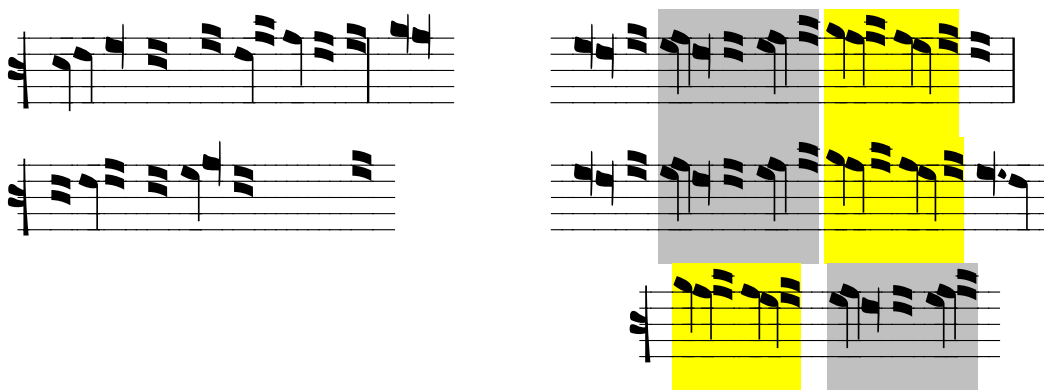

Typ B:

Vysoká formula, časť II.

Druhá časť „vysokej formuly“ je typická kontrastom dĺžok nôt v atypickom rytme a vysokými notami *c*, *d*. Na jednom mieste, pred záverom textovej časti pričastenu, sa dva hlavné motívy formuly objavujú v inverznom poradí.

V Sinai 1477 je výstup do týchto výšok zriedkavý. Nachádzame len jeden úsek, v ktorom sa melódia dlhšie zdržuje okolo tónov *c*, *d*. Melodický motív tohto miesta sa dá považovať za paralelu hodnú porovnania:

vs

Sinai 1477

Závěrečné hry so stupnicou

V závere piesne, na posledných dvoch slovách *alleluia*, si môžeme všimnúť zaujímavú kompozičnú hru s dvoma motívmi na dvoch rôznych tonálnych hladinách:

Prvý motív má kostrové tóny *h h c a G a*.

Po návrate k pôvodnému ladeniu sa opakuje na tónoch *c c d b a b*.

Druhý motív sa pri konštantnom ladení opakuje o tón nižšie.

Uvedené formuly tvoria približne 2/3 melódie pričastenu. Zvyšok je pokrytý formulami, ktoré sú v danej piesni jedinečné.

Úprava na spev

- Text pričastenu prepisujeme v štandardnej gréčtine. Pod ním dopĺňame cirkevnoslovanský preklad. Dovoľujeme si menšie posuny textu tak, aby hlavné kadencie nekončili uprostred slova.
- Melódiu prepisujeme bez podstatných zmien.
- Charakteristiku stupnice pričastenu a význam klúčov s predznamenaním uvádzame na prvej strane. Naznačené znižovanie alebo zvyšovanie pohyblivých tónov nie je záväzná a je otvorené pre ďalšiu diskusiu.
- Alleluiovú časť možno rozdeliť na dve samostatné časti. Ich záver označujeme kaligrafickým zakončením osnovy. Podľa časových dispozícií ich možno opakovať viackrát, alebo naopak, druhú z nich vynechať.

Αι-----νεί- -ΤΕ
 Χβα - - - - - λή - - - - - ΓΕ

τόν Κύ-----ρι- -ον
 γό - - - - - επο - - - - - λα

ΕΚ ΤΩΝ
 ε^z ΗΕ - - - - - ΕΕΕΖ,

ΤΩΝ ου-----ρα-----νών.
 ε^z ΗΕ - - - - - ΕΕΕΖ,

1.

Αλ-----λη- λού-----ϊ-----α
 λλ - - - - - λη λδ - - - - - ι - - - - - α

ε-----να α- λλη-----λού-----ϊ-----α
 ε-----να λ λη - - - - - λδ - - - - - ι - - - - - α

ε- λέ-----γε να
 ε- λέ-----γε να

α-----νε-
 ᾶ-----νε-

ε- νε- -ϊ- -λλη-
 ε- νε- -ϊ- -λλη-

- λού-----ϊ-----α.
 - λού-----ϊ-----α.

2.

να α-----λλη----- -νε-
 να ᾶ-----λλη----- -νε-

ε-νε- -ϊ- -να- α-νε-να- νε
 ε-νε- -ϊ- -να- α-νε-να- νε

α- --- -λλη- --- -νε- ï- -ï- -λού- --- --- ï- --- α.
ἀ- --- -λλη- --- -νε- ï- -ï- ἄ- --- --- ἰ- --- α.

α- --- --- --- -λλη- --- -ï- -τε-
ἀ- --- --- --- -λλη- --- -ï- -τε-

ε- ï- -νε- ε- --- -ï- νε- -νε-
ε- ï- -νε- ε- --- -ï- νε- -νε-

α-λλη-λού- --- --- -ï- --- α αλληλού-
ἀ-λλη-ἄ- --- --- -ï- --- α ἀ-λλη-ἄ- ---

-λού- ï- --- -α.
ἄ- ἰ- --- -α.